

NASLOVNICA

SADRŽAJ

INTERVJU S POVODOM

KRITIKA

MANIFESTACIJE

STUDENTSKA SCENA

↳ Peričić, D. Pekel na zemli

↳ [Vasiljević Gogolj, N. Kabanica](#)

↳ [Tretinjak, I. Mudro i duhovito proljeće hrvatske lutke](#)

ESEJI

IZ STRUKE ZA STRUKU

IZDAVAČKA DJELATNOST

Igor Tretinjak, ass.

Umjetnička akademija u Osijeku

itretinjak@uaos.hr

Nikolaj Vasiljević Gogolj: Kabanica, diplomski ispit iz lutkarstva pete godine preddiplomskog studija Gluma i lutkarstvo, ljetni semestar 2013/2014., Umjetnička akademija Osijek, red.: Tamara Kučinović, mentorstvo Maja Lučić, asistentica Katarina Arbanas

Mudro i duhovito proljeće hrvatske lutke

Uz bore oko očiju i zareze na duši, jedan od jasnih svjedoka našeg zrenja odnos je prema klasičnoj literaturi. Nametnuti u fazi školovanja, naslovi veći od prostora i vremena natkriljuju se nad životno nezrelim čitateljima poput guste, mračne sjene. S čitalačkim i životnim zrenjem, sjene klasika se smanjuju te dojučerašnji odnos učitelja i učenika zamjenjuje partnerski, a počesto i poistovjećujući.

Našavši se na pragu između mladosti i zrelosti, studenti pete godine glume i lutkarstva na Umjetničkoj akademiji u Osijeku na završnom su ispitu iz lutkarstva testirali svoj odnos prema jednom od školskih i cjeloživotnih klasika, Gogoljevoj *Kabanici*. Odmah na početku recimo da su Matea Grabić, Ivana Gudelj, Lidija Kraljić, Selma Mehić, Martina Stjepanović, Tvrko Štajcer, Justina Vojaković Fingler i Dina Vojnović, pod stručnim vodstvom redateljice Tamare Kučinović, mentorice Maje Lučić, asistentice Katarine Arbanas i Alene Pačović zadužene za likovno oblikovanje, vrlo zrelo, scenski svježije i privlačno zaokružili studentsku i mladenačku etapu života, spremni za nove glumačke izazove.

Mladom čitatelju Gogoljeva je *Kabanica* mučna pripovijetka o pojedincu, koji beskrajno voli riječi i slova i koji nikako ne želi postati dio stroja. Nažalost, u borbi s junakovom samosvojnošću, stroj se ipak pokazuje jačim. Da u tamnoj srednjoškolskoj sjeni *Kabanice* ne bi bilo sve tako crno, na kraju priče stiže tračak svjetla. Riječ je o postživotnoj osvjeti kao simbolu nade malog čovjeka u poravnanje dugova s moćnicima, makar u onostranju.

Nikolaj Vasiljević Gogolj: *Kabanica*, diplomski ispit iz lutkarstva pete godine preddiplomskog studija Gluma i lutkarstvo, ljetni semestar 2013/2014., Umjetnička akademija Osijek, red.: Tamara Kučinović, mentorstvo Maja Lučić, asistentica Katarina Arbanas.

Nešto zrelijem čitatelju *Kabanica* je zaigrana pripovijetka u kojoj autor voli riječi i slova više nego junak sam. U slojevitoj pripovjednoj i leksičkoj igri on pleše ironijskim prostorima karikature, počesto kucajući na vrata groteske i ludizma. Junak priče, slavni Akakije Akakijevič, razlikuje se od *copy-paste* jedinki, koje ga okružuju svojim, paradoksalno, *copy-paste* životom. Veliki obrat u životnoj rutini događi se kad, zahvaljujući novoj kabanici, Akakije zakorači u svijet od kojeg cijeli život pokušava pobjeći. Stroj što melje osobnosti vrši dvostruko ubojstvo nad Akakijem - konkretno nad njim kao likom i simbolično kao samostalnom jedinkom. Onostrani obrat na kraju pripovijetke priziva Gundulićevo *Kolo sreće* i slavne stihove *Tko bi gori, eto je doli / a tko doli gori ustaje*. Dvostruko ubijeni Akakije svojim noćnim svačenjem kabanica s bogataških pleća najavljuje mijene u kojima će rusko plemstvo ostati ne samo bez kabanica, već i bez znatno intimnijih dijelova rublja. Te mijene bit će tek privremene, kako kazuje Gundulić, a pokazuju današnjice.

Između ova dva pogleda na pripovijetku smjestila se *Kabanica* uskoro svršenih lutkara, preuzevši iz svakog pogleda ponešto, u isto se vrijeme vrlo vjerno držeći originalna. Osječki Akakije, ma koliko se trudio biti drukčiji i svoj, ipak je tek lutak u rukama većih i jačih - od zime i šefova do sudbe klete. Ta se lutkovitost u junaka u predstavu upisivala slojevito i suptilno. U ulozu junaka na sceni se izmjenjivalo svih osam studenata. Tim potezom, izniklim iz činjenice da je riječ o zajedničkom ispitu, glumci su onemogućili razvoj Akakija kao jedinke. Nadalje, tumačili su ga uglavnom u trećem licu s jasnim glumačkim odmakom, vodeći ga, usmjeravajući i *animirajući* čvrstim pripovjednim nitima. Njegovi scenski pokreti i odluke time su postali tek ilustracija ranije zacrtane radnje. Akakijeva nesamostalnost očitovala se i u konkretnim pitanjima poput ključnog: kako do nove i beskrajno skupe kabanice? I ovdje je bio lutak u rukama glumačkog kolektiva koji je predstavljao sva njegova lica, ali i sva lica pripovijetke, odnosno nju samu. Iako je ovo tek jedan od ključeva koje su nam osječki studenti ponudili za čitanje Akakija, to fatalistično oduzimanje moći odlučivanja malom čovjeku vjerni je prikaz današnjice. Pomalo mračni koncept ublažava kraj u kojemu je Akakije ostao bez osvete, no nagrađen je ulaznicom prema gore. Do viših sfera junaka i sve njegove supatnike vode lojtre bez kojih je u povijesnom *kolu od sreće* što se okreće ostala Visoka ličnost u padu.

Za razliku od tamne poruke priče, u izvedbenom je sloju naglasak stavljen na Gogoljevu zaigranost te je predstava prštala od humora i duhovitih rješenja. Kako u pripovijetki sve kreće od riječi, tako su nas one vodile i kroz scensku radnju. No ne prvenstveno u pripovjednom smislu, već oblikujući prostor i ritam igre. Prostorne okvire i kulise riječi su stvarale gradeći scensku stvarnost vrlo duhovitim preplitanjem auditivnosti i vizualnosti. Još važniju ulogu vršile su ritmičnim izgovaranjem, naglašavanjem i ponavljanjem dijelova teksta, bivajući izvor pokretu, plesu i scenskoj akciji te oblikujući vrlo dobar i intenzivan tempo predstave u cjelini.

Pripovjednu funkciju riječi dobrim je dijelom preuzeo pokret. Tako je bez puno govora, a vrlo efektno, podcrtana razlika između Akakija i njegovih kolega. Ogoljeni od glumačke emocije, ti kotačići u stroju plesali su beskrajno usklađen i hladan ples rutine, dijelom koje su postali zadirkivanje Akakija i zabava što se vrtjela u vječno istom krugu alkohola i karata. U takvoj pravilnosti i usklađenosti dovoljan je bio tek mali pomak u ritmu i pokretu da se postane drukčiji.

U scenskom svijetu u kojemu su riječi oblikovale kontekst, pokret priču, a sudba kleta povlačila konce likova, lutkarski sloj bio je slojevit i sveprisutan. Također, tijekom cijele predstave bio je animacijski uvjerljivo oživljen, svjež, promišljen i mudro duhovit.

Osim u samog Akakija, lutkarski sloj uvukao se u glumu, takozvanu lutkarsku, bez emocija u mimici i gesti, strogo vođenu zacrtanom koreografijom mehaničkih pokreta, misli i djela. Lutko-gluma izbrisala je gotovo sve ljudsko u masi što okružuje Akakija te su se bezlični likovi već u prvoj sceni pretvorili u lutke, tek statusne simbole - precizno animirane cilindre. Kako bi što bolje dočarali bezličnost Akakijeve ljudske okoline, studenti su na sceni utišali svoje glumačke osobnosti, no možda ipak malo prenaplašeno podčinišvi individualan izraz onom kolektivnom.

Nikolaj Vasiljević Gogolj: *Kabanica*, diplomski ispit iz lutkarstva pete godine preddiplomskog studija Gluma i lutkarstvo, ljetni semestar 2013/2014., Umjetnička akademija Osijek, red.: Tamara Kučinović, mentorstvo Maja Lučić, asistentica Katarina Arbanas.

1. Međunarodni festival akademija dramskih umjetnosti na sceni Amadeo (Zagreb 25. – 29. lipnja 2014.)

Na prvom međunarodnom festivalu akademija dramskih umjetnosti sudjelovale su akademije iz Ljubljane, Tuzle, Rijeke, Osijeka i Zagreba.

Stručni žiri u sastavu: dr. sc. Višnja Rogošić, Sead Đulić i Dean Krivacić ravnopravno je dodijelio prvu nagradu predstavama *Kabanica*, Umjetničke akademije iz Osijeka i 1981. u izvedbi Akademije za gledališće, radio, film in televiziju iz Ljubljane.

Obrazloženje stručnog žirija: *Predstava Kabanica osječke Umjetničke akademije na tragu je skupnoga osmišljavanja razigrala ozbiljnost Gogoljeva narativnog predloška demonstrirajući svo bogatstvo siromašnoga kazališta koje s lakoćom žonglira kreativnim funkcijama scenskih predmeta te ih iz kostima premeće u rekvizite, iz rekvizita u scenografiju, a iz scenografije u lutke.*

Dok su Akakijeve kolege prošle put od glumaca do lutaka gradacijom bezličnosti, naslovna kabanica je prošla obrnuti put, pretočivši se od mrtvog komada tkanine u živu lutku, Akakijevu ljubav i supatnicu. Na kabančinom tragu bila je i

sanktpeterburška zima, što je svojom ožvjenom valovitošću, oblikovanom od bijelog platna, animacijski vrlo elegantno i efektno proždrala sve na putu. Šarmom ih je nadrastao izuzetno duhovit lik krojača Petroviča u kojemu su izvođači odlično naglasili ludički sloj, animacijom vrlo uvjerljivo gradeći njegove karikaturalne pokrete, dovodeći ih do groteske. Lutkarski svijet gradile su i ruke glumaca-lutkara oslobođene predmetnosti, a nadvio se i nad likovima i gledateljima na lojtrama Visoke ličnosti i u obliku diskretnog teatra sjena. Potonje su bile posebno efektne u prizoru u kojem Akakije saznaje cijenu kabanice te postaje malen unutar sjene briga, problema i budućih odricanja što ga proždire.

Diplomska predstava studenata glume i lutkarstva na Umjetničkoj akademiji u Osijeku mudro je zaigrana i odlično animirana scenska igra, koja na pametan način stapa mladenaštvo i zrelost te sadržajni pesimizam i izvedbeni optimizam. Ujedno, ukazuje na beskrajne mogućnosti lutkarstva koje je davno nadraslo paravane, dvodimenzionalnu igru i "roštiljanje" štapnim lutkama. Nadamo se da će te mogućnosti prepoznati i domaća lutkarska kazališta i da će otvoriti vrata osječkim lutkarima koji nisu tek budućnost, već nužna sadašnjost davno usnulog hrvatskog lutkarstva.